

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Самокиша Івана Івановича
«Система моніторингу функціональних можливостей студентів вищих
навчальних закладів у процесі фізичного виховання», представлену
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання
(фізична культура, основи здоров'я)

Актуальність теми виконаної роботи. Дисертаційна робота присвячена вирішенню актуальної наукової проблеми, що має принципове значення для оптимізації та вдосконалення навчально-виховного процесу з фізичного виховання у закладах вищої освіти. Процес оптимізації освітнього процесу з фізичного виховання залежить від різних складових, ключовими з яких є параметри моніторингу функціональних можливостей, а саме фізичної підготовленості студентів.

Однак, отримані дані з фізичної підготовленості не повною мірою дають необхідну інформацію та мають певні недоліки під час виконання деяких тестів, що викликає негативні самопочуття студентів та призводить до погіршення стану їх здоров'я. Також відсутність системного підходу щодо моніторингу функціональних можливостей студентів та практична відсутність зворотного зв'язку між даними фізичної підготовленості студентів і корекцією навчально-виховного процесу з дисципліни «фізичне виховання» ускладнює освітній процес фізичного виховання. Потрібні інші підходи, які ґрунтуються на сучасних вимогах щодо точності, інформативності, безпеки для здоров'я, які дадуть можливість оптимізувати навчально-виховний процес з фізичного виховання. Розвиток методологічного підходу, що забезпечує вирішення існуючих проблем, являє собою актуальну наукову проблему і становить великий практичний і науковий інтерес. У зв'язку з цим тема дисертаційного дослідження Самокиша Івана Івановича «Система моніторингу функціональних

можливостей студентів вищих навчальних закладів у процесі фізичного виховання» є актуальною своєчасною з теоретичної, методологічної та практичної точок зору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження відповідає тематичному плану і загальній проблемі наукових досліджень НПУ імені М. П. Драгоманова «Теорія і технологія навчання та виховання в системі народної освіти», паспорт спеціальності (п. 13 «Моніторинг, контроль і оцінювання результатів навчання фізичної культури, основ здорового способу життя»). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 10 від 28.01.2016 року) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології АПН України (протокол № 2 від 23.02.2016 року).

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків. Автором сформульований і теоретично обґрунтований комплексний моніторинг функціональних можливостей студентів у освітньому процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти. В рамках загальної концепції автор пропонує дворівневий моніторинг на основі функціонального тестування зі зміною потужності фізичного навантаження за замкненим циклом і параметрами фізичної підготовленості. Вдало сформульовано мету і завдання дослідження; застосована загальна теорія систем, системного та статистичного аналізу; широко використано аналіз наукової літератури.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що Самокиш І.І. запропонував авторську концепцію модернізації системи моніторингу функціональних можливостей студентів закладів вищої освіти. Дисертантом теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-структурну модель комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів в рамках навчально-виховного процесу з фізичного виховання у системі вищої освіти. Важливою відмітною

рисою концепції є актуалізація необхідності застосування відповідної системи моніторингу, яка ґрунтується на параметрах функціонального тестування. Розроблено за всіма показниками моніторингу нормативні таблиці. Також автором обґрунтована можливість використання моніторингу з метою оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «фізичне виховання». Система моніторингу дає можливість прийняти рішення викладачами щодо корекції освітнього процесу з фізичного виховання на будь-якому етапі навчання, саме завдяки оперативному отриманню необхідної інформації. Головною перевагою авторського підходу є використання функціонального тестування, яке відповідає сучасним вимогам щодо точності й різнобічності отримання інформації про функціональні можливості студентів та має високий рівень безпеки для здоров'я.

Значимість результатів досліджень для теорії і практики.

Теоретична значимість дослідження полягає в розробці нової комплексної методики моніторингу функціональних можливостей в рамках освітнього процесу фізичного виховання, заснованої на сучасних медико-біологічних та педагогічних підходах. Це дає можливість викладачу з фізичного виховання отримати необхідну інформацію про фізичну працездатність й фізичну підготовленість студентів, про реакцію серцево-судинної системи організму на запропоноване тестове фізичне навантаження. Розробка нових теоретичних положень в сукупності є суттєвим науковим досягненням в теорії і методиці фізичної культури та має важливе значення для підвищення ефективності освітнього процесу з фізичного виховання в закладах вищої освіти. Слід особливо відзначити, що запропонований Самокишем І. І. підхід може бути застосований для дослідження функціональних можливостей студентів, які за станом здоров'я відносяться до спеціальної медичної групи.

Практична значущість дослідження полягає у комплексному розв'язанні проблеми педагогічного контролю у системі вищої освіти шляхом упровадження в освітній процес фізичного виховання моніторингу функціональних можливостей студентів, що відповідає сучасним вимогам

точності, об'єктивності, інформативності отриманих даних та безпечності для здоров'я.

Теоретичні і практичні результати дослідження Самокиша І. І. пройшли всебічну апробацію. Основні положення і результати впроваджено в освітній процес фізичного виховання студентів Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова (довідка № 01-22-28 від 18.09.17 р.); Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 2470/19 від 31.10.17 р.); Одеського національного економічного університету (довідка № 01-17/1376 від 03.11.2017р.); Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (довідка № 13-01-2335 від 09.11.2017 р.); Національного університету «Одеська морська академія» (довідка № 58/512 від 06.03.2018 р.). Основні положення і висновки дисертаційної роботи обговорено на міжнародних й всеукраїнських конференціях та симпозіумах.

Повнота викладу основних результатів дослідження відображена в 38 наукових публікаціях, серед яких: 1 монографія, 1 навчальний посібник, 3 статті – в іноземних періодичних виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, 11 статей – у фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, 2 статті – в електронному фаховому виданні України, що входить до міжнародних наукометричних баз, 8 статей – у наукових фахових виданнях України, 10 публікацій – у матеріалах конференцій і симпозіумів та інших періодичних виданнях, 2 методичні роботи, 19 публікацій виконано одноосібно.

Провідні теоретико-методичні положення можуть бути використані під час укладання навчальних програм, розробки курсів лекцій, лабораторних та практичних занять з дисциплін: «Теорія і методика фізичного виховання», «Вікова фізіологія», «Біологічні методи досліджень у фізичному вихованні і спорті» та «Фізіологія спорту» для студентів факультетів фізичного виховання, а також для слухачів курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації викладачів фізичного виховання.

Дисертаційне дослідження згідно паспорту спеціальності (13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)) відповідає пунктам напрямів дослідження № 2 – методичні аспекти навчання культурі в дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації та № 13 – моніторинг, контроль і оцінювання результатів навчання фізичної культури, основ здорового способу життя.

Основні положення педагогічної спрямованості розкрито у дисертаційній роботі Самокиша І. І. згідно паспорту спеціальності, а саме: визначено сутність і нові концептуальні напрями модернізації системи моніторингу функціональних можливостей студентів вищих освітніх закладів в процесі фізичного виховання; розроблено та обґрунтовано комплексний моніторинг функціональних можливостей студентів під час навчально-виховного процесу з фізичного виховання; теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-управлінську модель комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів в рамках навчально-виховного процесу з фізичного виховання тощо.

Детально була описана сутність комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів в процесі фізичного виховання та представлено основні організаційно-методичні аспекти використання відповідного моніторингу викладачами з фізичного виховання. В цілому було сформовано організаційно-управлінську модель комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів вищих закладів освіти.

Самокишем І. І. висвітлено основні положення, які визначають сутність моніторингу в процесі фізичного виховання: мета та основні завдання комплексного моніторингу; основні наукові принципи, на яких ґрунтується комплексний моніторинг; стандарти і нормативи параметрів комплексного моніторингу; етапи проведення комплексного моніторингу тощо.

Запропоновано основні організаційно-методичні аспекти використання моніторингу в процесі фізичного виховання: організаційно-методичні вказівки щодо підготовки до комплексного моніторингу; організаційно-методичні вказівки відносно безпосереднього проведення комплексного моніторингу; організаційно-методичні вказівки під час завершення комплексного моніторингу; організаційно-методичні вказівки щодо оцінювання рівня функціональних можливостей та ін.

Дисертантом розроблено та представлено навчальну програму з дисципліни «фізичне виховання», в якій використовується авторський комплексний моніторинг функціональних можливостей студентів. Розроблено та представлено методику оцінювання навчальних досягнень з дисципліни «фізичне виховання», де результати комплексного моніторингу функціональних можливостей відіграють провідну роль.

В цілому дисертація свідчить про високий рівень підготовки дисертанта, досконале володіння методикою дослідження, творчий підхід до обраної проблеми, що дозволило обґрунтувати актуальну тему роботи та розв'язати основні дослідницькі завдання. В авторефераті висвітлено всі основні положення дисертації, він повністю відповідає її змісту.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень та зауважень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. Занадто детально аналізуються закони: «Про фізичну культуру і спорт», «Про вищу освіту», «Про освіту», зміст яких лише фрагментарно присвячений здійсненню освітнього процесу з фізичного виховання у закладах вищої освіти. Можна було б обмежитись аналізом «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах», що затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 11.01.2006 року та деяких наказів МОН, які регулюють сферу фізичного виховання.

2. В дисертації немає посилань на сторінки використаних літературних джерел.

3. Посилання в тексті дисертації на авторів мають різне подання: один ініціал, два ініціали (стор. 63), повне подання звання, прізвища, ім'я, по батькові (стор. 64–67), що є не логічним.

4. Досить спірна думка щодо оцінки рівня загальної витривалості студентів за допомогою педагогічного тестування «біг 1000 м». Можливо, більш достовірну інформацію про загальну витривалість можна отримати при використанні бігових контрольних вправ на більш довгі дистанції або дистанцій, які долаються за часом починаючи з 5–7 хвилини і більше.

5. У розділі 1.4 можна було не показувати табл. 1.1–1.3, так як вони є загальновідомими для фахівців з фізичного виховання вищих освітніх закладів та в зв'язку з тим, що в Україні вже прийнято нові тести з оцінки фізичної підготовленості.

6. Проведений факторний аналіз функціональних можливостей студентів 17–19 років свідчить проте, що більшість параметрів функціонального тестування зі зміною потужності фізичного навантаження за замкненим циклом та інші параметри за медико-біологічними тестами мали більш значну факторну вагу та були у складі провідних чинників у порівнянні з показниками фізичної підготовленості. Хоча, з іншого боку, тести з фізичної підготовленості увійшли до складу третини параметрів комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів.

7. В табл. 4.1 приводяться питання, за якими проводилося оцінювання відношення студентів до комплексного моніторингу функціональних можливостей. На нашу думку, це не є коректним представленням отриманих результатів дослідження, так як питання анкети можна було подати в додатку.

8. У розділі 5, де містяться результати власних досліджень автора в рамках педагогічного експерименту, включено докладний опис умов

експерименту, які, на наш погляд, краще було б представити в розділі 3 або в додатку, та зосередитися тільки на обговоренні результатів.

9. В роботі зустрічається незначна кількість орфографічних, технічних та стилістичних помилок.

Висловлені зауваження не мають принципового характеру та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Аналіз рецензованої дисертації, автореферату і опублікованих робіт дає опонентові право зробити наступний висновок: дисертація Самокиша Івана Івановича «Система моніторингу функціональних можливостей студентів вищих навчальних закладів у процесі фізичного виховання» є самостійно виконаним, завершеним дисертаційним дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам ДАК МОН України до докторських дисертацій відповідно до профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.053.14 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я).

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор
кафедри фізичного виховання та спортивного
вдосконалення Житомирського державного
університету імені Івана Франка



Г. П. Грибан

Підпис Грибана Г.П. засвідчую:
проректор з наукової і міжнародної роботи,
доктор педагогічних наук, професор

Н. А. Сейко

10 жовтня 2018 р.